
Leiderschap, een kwestie van taal

TEKST: LIEUWE KOOPMANS

De toren van Babel door Pieter Brueghel de Jonge

'Zo', zei ik, terwijl ik op de stoel tegenover Mustapha ging zitten.

'Wat bedoel je met 'zo'?', Hij keek mij met zijn vriendelijke ogen afwachtend aan.

'Hoezo, wat bedoel je met 'zo'?', vroeg ik op mijn beurt.

'Wat betekent dat 'zo'?', herhaalde hij geduldig.

'Wat bedoel je met 'zo'?', antwoordde ik.

Mustapha knikte. Ik viel stil. Mijn hersens werkten op volle toeren. Hoe leg ik in hemelsnaam aan een gevluchte Iraakees uit wat het woordje 'zo' betekent? Ik begon aarzelend: "Zo' is eigenlijk een stopwoordje, een

woordje dat niet zo veel betekent.' Ik zag de vragende blik in zijn ogen en voelde mijn eigen verwarring toenemen. Ik vervolgde: "Zo' heeft met tijd te maken.

We gebruiken het altijd in relatie met tijd. Zo meteen of zo dadelijk of tot zo.' Ondertussen zocht ik koortsachtig verder. Klopte dat eigenlijk wel? Ik zeg toch ook vaak

'of zo' of 'ik vind het maar zozo'? Ik zie de verwachtingsvolle blik van Mustapha. Ik zucht. "Zo' betekent eigenlijk niets.' Mustapha knikt begrijpend. 'O.' Ik

vraag hem of er in zijn taal ook dat soort woorden zijn, die we gebruiken en die eigenlijk niet zo veel betekenen.' Hij glimlacht. 'O ja, veel, heel veel.'

Bovenstaande scene speelde zich af in het aanloopcentrum voor dak- en thuislozen waar ik regelmatig werk.

Steeds opnieuw word ik daar geconfronteerd met taalverschillen, steeds opnieuw ook word ik gefascineerd door de zoektocht naar de betekenis van woorden voor mij en voor de ander.

In leiderschap in organisaties zijn mensen dikwijls op zoek naar een taal die verenigt en verbindt. Zo ook in opleidingen en therapeutische stromingen. In de wereld van de Transactionele Analyse, waar ik goed in thuis ben, spreken we over Ouder, Volwassene en Kind. Iedereen in die wereld denkt te weten wat de ander daar dan mee bedoelt. Pearl Drego, een Indiase TA'er, deed in de jaren negentig literatuuronderzoek en ontdekte dat er van het egotoestandenmodel alleen al in de literatuur 28 verschillende versies de ronde doen!

Zo wordt er in de literatuur van het systemisch werk

veel gesproken over 'het veld' of het 'wetende veld'. In de Vuurvogel kom ik vaak het woord 'ziel' tegen of 'de beweging van de ziel'. Zijn dat niet allemaal zinsneden waarmee we denken dat we elkaar begrijpen, waarmee we denken dat we dezelfde taal spreken?

In de bijbel staat een verhaal over de toren van Babel. De mensen uit Babel wilden een toren bouwen die tot in de hemel reikte. Ze bouwden en bouwden tot op een dag God besloot dat het genoeg was met deze hoogmoed.

Van de ene dag op de andere spraken mensen allemaal een verschillende taal en begrepen elkaar niet meer. Je zult begrijpen dat ogenblikkelijk de bouw stagneerde. De mensen verlieten teleurgesteld de stad en verspreidden zich over de wereld.

Het woord 'Babel' stamt uit het Hebreeuws en betekent zoveel als 'verwarren'.

Vaak luister ik naar het jargon dat in elke organisatie of stroming ontstaat. Ik voel daaronder het grote verlangen elkaar te begrijpen. We nemen de taal van de ander aan en geven haar door. Gelijktijdig vermoed ik dat we met het creëren van een gemeenschappelijke taal onze eigen Babylonische luchtkastelen bouwen. Door gemeenschappelijke taal klakkeloos over te nemen reiken we naar de hemel, tot blijkt dat we elkaar niet werkelijk begrijpen, maar slechts doen alsof.

Voor mij is de uitdaging van leiderschap om niet een gemeenschappelijke taal te willen creëren. Om niet de taal van de ander zomaar aan te nemen en door te geven. De uitdaging is vooral om te blijven onderzoeken wat de betekenis is van de woorden die de ander gebruikt en welke wereld er achter vandaan komt. De uitdaging is om, zoals Eric Berne het noemt, 'Marsiaans' naar elkaar te blijven luisteren. Alsof je van een andere planeet komt en voor het eerst de taal hoort.

De kunst van leiderschap is om verbindingen te creëren tussen verschillende leefwerelden, steeds opnieuw. Ik moet toegeven, de torens worden dan een stuk minder hoog en de vergezichten minder ver. We blijven waarschijnlijk met onze voeten op de grond, worstelen met het verschil en creëren enkel prachtige ontmoetingen. Wat bedoel je met 'zo'? 🌀